

311
79

311

اوستو کتاب ملا فخر مثنوی علم
کلیتانی در نصیحت

برنجی

بالا ایچون

(علم اخلاقدن یدنجی جزء)

اثر:

رضاء الدین بن فخر الدین

اور نبورغ

۶ نجی طبع

قزانده

ناشری:

Казакъ

ЭЛЕКТРО-ТИПОГРАФІЯ

Милляр

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

۱ اتا و آنا

(۱) ای حرمتلو بالالر! خدمت کو سترمش کیمسه لر، یخشی کو گلی کیمسه لر، هر وقت حرمت اوز رنده اولور لر و یاقین کوریلور لر، بونی ایسه اوز گزده پله سز. حالبوکه سزك آنا و آنالر گز، سز لره ایك آغر و مشقتلی خدمتلرنی ایتمشلر و همیشه ایتمکده لردر. هر وقت سز نك قایغو گزده بولنوب، سز لرنك سعادت گز ایچون طرشمقده لر، و هر وقت سز نك ایچون جناب الله یالوار مقده و دعاء ایتمکده لردر. اوشبونك ایچون هر نه قدر آنلر ك خدمتلرینه قارشولق ایتمک گز و مشقتلرینك حقنی اداء ایلمک گز ممکن اولماز سده - همیشه آنلره اخلاص ایله خدمت ایدوچی، و آنلره حرمت کو ستر و چی اولک گز! . . .

خصوصا الله تعالی حضرتلری، آنلره گوزل معامله ایلمک وصیت ایلمش، و رسول اکرم افندمز، صلی الله علیه وسلم حضرتنا " آنا آنالرنی رضا ایدوچی بالالردن، جناب الله ده رضا اوا معناسنده سوز سویله مشدر.

(۲) کله چك کونده، حرمتلی و فائده لی کیمسه لردن اولمق گزنی آنا گز، هر وقت امید ایدوب، طور مقده لر، و الله تعالی حضرتدن صور مقده لردر. ایمدی سز لرده، بویله ایند گولسکره قارشو یاوزلق ایدوچیلردن اولما گز! همده آنلر ك نصیحتلرنی، قورقوب و اور کوب دگل، بلکه محبت و اخلاص ایله طوت گز، چونکه آنلر، بودنیا حالن

اوزون تجربەلەرى ايله گوزل طائىمشلەر، وسز بىلمادىڭىز كۆب
سرلەرى بىلمىشلەردە.

(۳) كىشىنىڭ اطاعتلى (بوى صونوچى) اولمىقى، كوڭلى يىخىشى
اولمىق علامتىدندەر. ايمدى سز گە اڭ ياقىن كىمسەلەردە البته آنا
و آنالار كۆزدەر. شونىڭچون آنلەر ھەر وقتدە اطاعتلى اولىڭىز، عمل وسوزدە
آنلەر فارسو كەلمە كۆز، بوسىبىدىن آنلارڭ كوڭللىرىدە راحت اولور،
اوز كوڭللىرى كۆزدە، و دىيادە طور مىشكۆزدە گوزل اولور.

(۴) آنا و آنالار كۆز حضورىدە بىك ادب اوزرىدە اولىڭىز، آنلارڭ
سوزلرنى يىخىشى طوتىڭىز، و اشارتلىرىنى آڭلاڭىز، آنلر ايله آرتق
قىچقىرماي ادب ايله آچق سويلەشكىز. آنلر آياق اوزرىدە طور دىقلىرى
وقت سزلىر او طرۇچى اولماڭىز! . . .

(۵) بەھادىرلىق: آدم اوغللىرىدە، حورمىتى بىر صىقتىدەر. الوغلىر مجلسىدە
اولنوب، آنلردن حكمتلى سوزلىر ايشتمىك عقلى آرتدىرا و علملىكىنى
كو بەيتەدەر. حتى كچوك بالالارنى، بىوك آدملىر مرتبە سىمىنە ياقىن كتورەدەر
شونىڭ اىچون يورە كسىز بالالار مىثالندە آنالار كۆز مجلسىدە او طور مقىدن
قورقمە كۆز، و بىلمىگان ھەم آڭلامىغان نرسەلر كۆزنى آنلردن صور كۆز، و ھەر
نرسەنىڭ اصلنى بىلور گە طرۇشكىز! .

(۶) يوردى كۆز و قىلردە آنا كۆز اوچرار ايسە، آڭا ھەم آنىڭ
ايله بىرلىكدە اولانلەر سلام و ىرب، امرلرنى كوتوب طور كۆز! ا گردە
اوطورب طور مقىدە اولدىغىڭىز حالدە كلور ايسە، آچق يوز ايله
آياق اوزرە طور كۆز! .

(۷) آنا كۆز ھەر نە و ىرر اولسە اوزىنىڭ مرحمتلىرى ايله و ىررلىرى،
شونىڭ اىچون نرسە اولسەدە صور دىغىڭىز وقتدە يانندە چىت آدملىر
يوق وقتدە ادب ايله صور كۆز، ا گردە استەد كلر كۆزى و ىرمازلىرى ايسە
كۆب بور چما كۆز. زىرا سزلىر گە نە نرسە كرك ونە نرسە كرك دىگل
ايدىكىنى، وسزلىرە نە شىلر موافق اولوب، اولما دىغىنى آنلر دىخى
گوزل بىلورلىرى.

۹. آتا گزىڭ اڭ ياقىن دوستى دە اولسون، آتا گزىڭ
 باشقەدن حاجت صورمق عىب، وغانلە حرمىتى بىبارمكىدر. شونڭ
 ايچون جملە مقصود گزى آتا گزىڭ صورما گزى!
 ۹) بالاچاغندە آقچە طوتارغە اوگرىنگان كىمسە، الوغ اولدىغندە
 ھم آقچە طوتا بىلماز، دىنادە گوزل كون كچرە آلماز، بلكە بار بايلغى
 اسراف ايدوب، بدبخت اولور قالور. شونڭ ايچون آتا گزى
 طرفىدىن وىرلىگان آقچە لرى طوتا بىلور گە اوگرەنگز. صاق اولگز،
 «بو آز آقچە غنە!» دىە كورمە گز، چونكە بو كون، سزىڭ كر كلر گزىدە
 وىرلىمش آقچە كىبى، آزدور.

۱۰) بعض بالالار اولور كە، آتالرىنىڭ ماللىرىنە اشانوب، ھىچ
 بر كسب واش يولنە كرمازلر، بلكە يالقاولقغە عادت ايدىرلر. آخرىدە
 بر كون كلور، آقچە لرى دە بتار. تر كلك ايدىر ايچون قولدە ھىردە
 اولماز. اوشونڭ ايچون آتا مالىنە اشانوب طورماي بلكە نە قدر
 باي بالاسى اولسە گزىدە اولگز، اوز گزى فقير كىمسە بالاسى حساب
 ايدوب، ھىر اوگرىنمك اجتھادندە اولگز!

۱۱) دىنادە طورغان مدتدە، شادلىقلارنى سويلر؛ قايغۇلارنى
 چىشوب ايچىنى بوشادر ايچون اڭ ياقىن اڭ اشانچىلى بر كشى گە
 محتاج اولنەدر. لىكن بو اشلىر طوغرۇ سىندە آتا ايلە آنادن آرتق
 ھىچ كىمسە اولماز، چونكە بونلر، بالانىڭ شادلىغى ايچون ختى اوزىدىن
 آرتق سونمىكدە، وھسىرتلىر ايچون الدن كلن جملە چارە لرى كورمىكدە
 كىمچىلك ايتمازلر. شونڭ ايچون سىرلىر گزى بونلرە سويلە گز،
 سىرلىر گزىڭ خزىنە لرى ھر وقىدە آتا و آنالرىڭنىڭ كوڭللىرى اولسون!
 ۱۲) كوز گە كورنىگان بر نرسە گە قزغۇچى بولما گز، آنالرىڭنىڭ

جىوب قويغان نرسە لرى؛ وقوناقلىر ايچون دىە حاضرلىگان شىلرى
 يانندە يورمە گز، وضرر ايتمە گز! چونكە آنالرىدىن رخصتسىز بويلە
 اشلىر اشلە وچى بالالر، بو كىبى اشلىر گە عادت ايدىرلر، وكوندىن كو

آرتدروب، اخبرنده (الله تعالی صافلاسون!) اوغری اولور لر .
 (۱۳) بدنکز اوسوب کوچ کرد کچه، اللرگز دن کلن اشلرده آنا
 و آنالر گزه یاردم ایدوچی اولکز، بلکه شفقت و خدمتگرزی دخی
 آرتدرکز، آنلر ایسه سزك یاش و قتلر گزده، و اک ضعیف اولدقکز
 کونده، تربیه لب سز لری اوسدر مشلدر . بر کون اولور سز لرده آنا
 اولور سز، حساب ایدوب باقکز، شو کونده بالالر گز حرمتگرزی
 صافلامازلر ایسه رضا اولا بیلور سزمی؟ رسول اکرم صلی الله علیه
 وسلم افندمز حضرتلری: « آتالر گزه اینر گولک ایدکز، سز لره بالالر گز
 اینر گولک ایدر » معاسنده برسوز سویلمشدر .

(۱۴) بعض بالالر اولور که آنالر اینک تربیه لرنده، و مر حمتلری
 کوله گه سنده راحت او سه لرده، اوسد کلری سوکنده آنالر اینک
 فکر لربنه قارشو کلور لر، سوز لرنی ایشتمازلر، آنلر نك عمللرنی
 آز کور ووب کولر لر . سز لر شو یله انصاف سز اولما گز آنالر گز ایسه
 سزك طوغر و گزده مسئول اولمای، بلکه آنلر طوغر و سنده سز
 مسئول اولا چقسز . زمان کوندن کون ترقی ایدوب و علملر آرتوب
 طور دیغندن، بو کونک بیوک بر عالمی ایر ته گی کونده بر شا گرد
 درجه سنده قاله چی طبیعیدر . اوچ قاتلی بناء صالحق طوغر و سنده
 اولان مدح، او چونچی فاتی بتاء ایدوچیلره اولدیغی کبی، نیگرنی
 صالحوچیلر هم ذم ایدلمیه مستحق دگللدر .

(۱۵) تیوشسز بر اش ایله امر ایتد کلری وقت، هیچ طفزلانمای،
 و کوکللرنی جراح تلندر مای، بلکه ادب و انصاف اوز رنده اشك
 طوغر و سنی بیلدر ر که طرشکز .

۲ طوغمه لر .

(۱۶) طوغمه لر گز، آنا و آنالر گز سوکنده ایک یاقین کمسه لر گزدر .
 شونک ایچون آنلر ایله هر وقت ادبلی و مر حمتلی اولکز . بونلر نك

الوغلرینی آتا و آنا بونده حساب ایدوب، اطاعتلی اولگز. وسوزلریله عمل ایدگز. کچوکلرینه شفقتلی اولوب، آنلری اصلا رنجتمه گز، وفاتیغ کوکللی اولما گز. اویاتسزلق وتریه سز لکده کوچرگیچ اولوب کورلمه گز، آنلری سوکمه گز، قوللرنده اولان نرسه لرینی تارتوب آتما گز. چونکه بویله ایتمک آنلرنک قانلری بوزولمقغه و آنا آنانی آچولاندرمغه سبب اولور.

(۱۷) طوغمه لر گزده یارامغان براش کورلور اولسه یخشی سوز ایله: «بویله اولما گز! عیبدر.» دیه منع ایدگز، و مذکور اشنگ کیلشما دکنی بیان ایدوب کوسترگز، گوزل یوله کوندرگز. (۱۸) طوغمه لر گز اوستوندن آتا و آنالر گزه سوز ایتمه گز، چونکه بویله اولان بالالر، بویله اشلره عادت ایدوب، الوغ اوسد کلرنده هم سوز یورتوچی اولورلر. بلکه اولنور ایسه گوزل اشلرینی سویله گز. (۱۹) طوغمه لر گزدن، ایتولرینی کوتوب طورمای هر اشلرنده یاردمچی اولگز، الگزدن کلن ایزگولسکلرینی آنلردن اصلا قزغانما گز.

(۲۰) طوغمه لر گزنیک سرلرینی گوزل صاقلا گز، آنلره شادلق خبرلر سویلب، اگرده آنلره ضرر کنوره چک اولماز ایسه، یمانلرینی سویلمه گز. سوز و فعلکز ایله آنلره اخلاصلی اولگز، عیبلرینی یاشرگز. هر وقت آچق یوز و کیك کوکک ایله قارشو اولگز. (۲۱) بعض بالالر اولورکه آنلری وفات اولدیغنده، مال بولمک حقنده طوغمه و قاراندش لریله بوز و شورلر، بربری حقنده ادبسن معامله ده اولنورلر، قیمتی وقتلرینی و عزیز ماللرینی تلف ایدرلر، اوزلرینک قان و جان قارنداشلرینی رنجتوب، چیتلرک فورصاقلرینی طویدرلر، بو یولده اوزلری ده بدبخت اولورلر، آتا و آنالرینک ده اسملرینی حرمتسن ایدرلر، عائله و قبیله لرینی مسخره لکه قالدیرلر. سز لر، اوسد کگزده بویله بالالر کبی اولما گز، عیبدر. بلکه طوغمه لر گز

ایله هر وقتده برك ايله اولكز نجسنى (بوزوق خلق، و آچو سبيلرنى) هر وقت توپراق آستنه كومكز، بويله اولديغنده آز مالده كوب كورلور، فسقه عمرده بركاتلى بولور.

۳ ياقين قارنداشلر

(۲۲) آنا آنا و طوغمه لر كز سوكنده، سزله ياقين كيمسه لر اوز كزنىك قارنداشلر كزدر. بونلر هم سزلك سعادتكزى و راحتكزى استه مكدلر در. اشبونك ايچون بونلر هم آنا آنا و طوغمه لره اولان معامله كبي معامله اولكز، جمله سنى بر تيگز دوست كور كز، خسته اولدقلر نده حاللر نى صور كز. شادلق و قايقو وقتلر نى اور تاقلاشكز، حاجتلر نى گوزل صورتده ادا ايدكز.

(۲۳) يالقاو و بوزوق خاقللى ذاتلره ايز گولك ايتمك، يالقاو قلر نى آرتدر رغه و بوز قلقلر نى كوچلندر رغه سبب اولديغيچون، ياقين قارنداشلر كزه ايز گولك ايتدككز وقت، كسب سبيلر ندى محروم قالانلر نى و صاف كوكليلر نى آيرم باقكز. يعنى ايز گولكنى تيوش اورنلره صرف ايدر رغه طرشكز.

۴ كورشيلر

(۲۴) قارنداشلر سوكنده، اڭ ياقين كيمسه لر كورشيلر كزدر. شونك ايچون كورشيلر ايله گوزل معامله ده اولكز، آنلر ايله دوست طور كز، شادلق و حسرت وقتلر نده اور تاقلاشوب خسته و چيرلى وقتلر نده حاللر نى صور كز، خدمتلر ي اولسه كور كز، آنلر ايچون دائم دعاچى اولكز.

(۲۵) كورشيلر ك نامحرم اولانلر ينه كوز صالما كز! قويما يارقلر ندى باقما كز! هيچ بر اشته آنلر ك خاطر لر نى قالدوما كز! حرمتى عفتلى كيمسه لر بويله اولور لر.

۵ او ایچنده

- (۲۶) او ایچنده اولانلر ایله گوزل معاملهده اولنمق شریعت فاشنده الڭ سوکلی اشدر. وشونڭ ایچون او ایچنده اولانلر حقنده ادبلی ومهر بانلی اولکیز. او ایچنده اولانلر راحت وشاد اولورلر ایسه، سز لره هم راحتک وشادلق اولور.
- (۲۷) او ایچنده خدمت ایدوچیلر اولسه، آنلری خواریلارما کیز، کوکللرنی بیوقدرما کیز، بومش فوشدیغکیزده: «شویله ایله! بویله قیل!» دیمای، بلکه: «شویله ایده کورکیز، مرحمت ایدوب بویله ایله سکزله! شویله ایدر ایسه کیز گوزل اولور ایدی» دییو کیز: خادملر ایله بویله اولنمق کورکام خلقلیقدر. تربیهلی آدملر عادتلی بویله اولور. یومشاق سوزلی اولمق آدم اوغلی ایچون بیوک بر سرمایه در.
- (۲۸) خدمتچیلره مرحمتلی اولکیز، آنلر فاشنده وفار کیزی صاقلا کیز. خطالقلری اولدیغنده عفو ایدکیز، آنلر ایله اویناما کیز، کولسکو سویلشمه کیز، ضرورت اولمادیغنده آنلرڭ سوزینه قاتشما کیز، چونکه بوشیلر بردن تربیه سزلك علامتیدر، وایکنچی آنلردن یمان سوز ایشدر گه، وخلق بوزولور غه سبب اولور.
- (۲۹) خدمتچیلر او ایچنده اولان سرلرڭ آچقچلریدر، هر کوردکلرنی سویلرلر، وایشندکلرنی فاش ایلرلر. شونڭ ایچون صاق اولکیز، چیتلردن یاشرلنه چک سوزلرنی آنلر حضورنده سویلمه کیز، آقیچه وبایلکیزنی آنلره بیلدرمه کیز هر اشله دکلرنی کوزادوب طور کیز، بونڭ سببلی آنلرڭ مکرندن امین اولور سز.
- (۳۰) او ایچنده اولان سرلرنی، چیت کیمسه لره سویلمه کیز.
- (۳۱) اویقودن ایرته طور کیز، وطوردیغکیزده، سلامتک کیز
- یچون الله تعالی گه شکر ایدکیز، صوگره طهارتینوب نماز اوقو کیز

۶ مکتب

(۳۲) جای اچد ککڑ سوکندہ کیوملر کڑی کیوب اوقورغہ وار کڑ، چیمازدن مقدم آنا و آنلر کڑک اللرنی اوبوب، رضالقرنی آلکڑ، طوغمہ لر کڑ ایله کور شوب: «اللہ تعالیٰ یولینہ چقدم، اللہ تعالیٰ بکا توفیق ویرسه ایدی» دیہ نچکه کوکل و اخلاص ایله مکتب یولینہ یور کڑ.

(۳۳) مکتب یولندہ اویناما کڑ، عجب نرسہ لرہ تماشا ایدوب طورما کڑ، اوچراغان بالالر ایله سویلشوب یوانما کڑ، تریہ سز بالالر و بوزوق آدملر ایله برلکده یورما کڑ، اورامده اوینامہ کڑ. چونکه بوشیلر سببندن وقت کڑ ضائع اولور. اوز کڑ سیز ماد ککڑ حالده خلق ککڑ بوزولور، بلکه الوغ آدملر روشنده وقار اوزرندہ یور کڑ. مکتبندن قایتد فکڑده و باشقه یئرلرگه یورد ککڑده ہم بویله اولکڑ.

(۳۴) مکتبه کرد ککڑده آیاق کیوملر کڑی بورک، طون کبی طش کیوملر کڑی، بیلگولی برگه قویوب، معلم و باشقه ایبدہ شلر کڑه آچق یوز ایله سلام ویر کڑ، و آنلر ایله درس اوقومیہ باشلا کڑ. (۳۵) درس باشلانور وقت تیتسه، هیچ کمنی طغزلامای ورنجتمای ادب ایله گنه اورنلر کڑه اورناشکڑ، اگرده اورنلر کڑ طغز اولسه، کوچلامای تور تشمای، بلکه: «شویله ایده کورسه کڑله» دیسه ایبدہ شلر کڑدن ایرکنکک صور کڑ.

(۳۶) اوز اورنکڑده، هیچ بر طرفه آوشمای بلکه طوب طوغری معلمگه قاراب ایبدہ شلر کڑ ایله بر تیگڑ اولوب یاق یاغده فارامای بورلامای شادلق اوزرندہ اوطور کڑ، مکتبه کروب چغوب یورد کده هم انصاف اوزرندہ اولکڑ.

(۳۷) مکتب ایچنده اولان داوشلرہ قاتشما کڑ، اوینا وچی و تر- بیہ سز بالالر ایله ایبدہ ش اولما کڑ، آنلر ایله بر یرده اوطورما کڑ، اوز کڑگه بیلگولنگان اورنندن رخصتسز کوچمه کڑ.

(۳۸) بر توری درس ویرلدکنده، سز لر ایکنچی درس لره باقما کز، بلکه معلم طرفندن ویرلمکده اولان درسه تمام کوکلکزی صالح کز، هر بر نصیحتلرنی ذهنکزه اورناشدر کز، درس وقتنده سویلشمه کز، وباشقه شیلره کوکلکزی یارمه کز، بو سبیدن استاذلر کزدن رضالق آلورسز، علمکزدن فائده کوررسز .

(۳۹) معلم، سوز صوردیغی وقتنده آیاق اوزره طوروب اللر کزی کوکره ککزه قویوب، حرمت اوزرنده معلمگه قازاب طور کز، صوردیغنی بخشى آکلا کز، سوکره بیلدک کز ایله آچق وموافق داوش ایله جواب ویر کز، ایدمه شلر کزدن صورلمش سوزلره قاتشما کز .

(۴۰) سوز کزده یا که یازولر کزده اولان یا کلشلر کزی معلملر توزه تر لر ایسه بونک ایچون کوکلسنلنمه کز، چونکه معلملر سز لری یارانمقده لر، وسزلرده اولان یا کلش لری بتورمگه طرشمقده لردر .

(۴۱) معلملر کز اوقورغه، یازارغه، بیکلار گه قوشقان اشلرنک جمله سنی محبت ایله یرینه کلتور کز .

(۴۲) کچکنه وقتنده، پاکک ونظامه رعایه ایدوچهن اولمق بالانک عقلی وتدیورلی اولاجهنه الوغ بر علامتدر . شونک ایچون کیوملر کز پاک هم بیلگولی بر اورنده، کتاب ویازونرسه لر کز ترتیبلی اولسون بارماقلر کز ودرس اسبابلر کز فاراغه بویالوب یورمه سون .

(۴۳) قلملر کزی کیوملر کز گه، یا که ساچلر کز غه سورتمه کز، آغز کز غه قابوب یورمه کز، بوشیلر خسته لکگه وپچراق یورمگه سبب اولور . بلکه قلم سورتر ایچون یانکزده آیرم بر کیندر کیسه گی بولنسون .

(۴۴) الکز، اگردو فاراغه یا که باشقه نرسه گه بویالنور ایسه نیز زمان یووب پاک ایله کز، کیوملر کز ایسه هر وقت پاک یورسون .

(۴۵) مکتب و باشقه یرلرنک بورونه واستینه لرینه، آصوب قویلمش خریطه لره یا که کتابلره، اورامده یوردکده قویماوقاقلره، باغچهلر

اولان اسکیمه لرگه یازما گز. بوشیلر ایسه ترییه سز بالالار اشیدر.
 (۶۶) طوپ و داغانده آتلونمق کبی اوینلر، سکرلری قوتلندر،
 همتی او یاندر، تنی سلامتندر، شونک ایچون بو کبی اوینلردن
 محروم طور ما گز.

(۶۷) اوینلر گز تعطیل ساعتلرنده، درس لر گز و باشقه اش لر گز
 کمچیک کتورماز روشده هم پاک اورنلرده، یخشی هوالی یرلرده،
 بیک ادب اوزرنده اولسون.

(۶۸) مکتبدن فایده ییگزده، آنا و آنالر گز سلام و یروب، کتابلر گزی
 و درس اشیلر نی بیلگولی اورنقه قویگز. اویناسگز کلور ایسه ادب
 ایله گنه اوینا گز، درس لر گزی بیلماز دن الک او یقولا ما گز.

(۶۹) کرک مکتب ایچنده، کرک باشقه یرده، ادب سز سوز سویلشمه گز،
 تیوش سز اشارت لرده بولما گز، چونکه بویله شیلردن ترییه لی آدم لرنفرت ایدر.
 (۷۰) درس لر نی فالدرمش، یا که بیلگولی ساعتلرندن کچگوب قورمش

شاگردلر ایچون سبقلر قیین اولور. اییده شلرندن تو بن در جه ده فالور،
 شونک ایچون درس لر گزه دوام اید گز، ساعتلرندن صوگنه فالدرما گز.
 (۷۱) مکتبه یور مکدن و سبق او قمدن مقصود، ایمان بیلماک،

ترییه لی و کامل آدم اولمق ایدکنی خاطر گز دن چقارما گز، هم اوشبو
 مقصود اوزرنده اخلاص ایله یور گز، «نیچون مکتبه واراسز، و نیچون
 او قومده سز؟» دیه صور و چی اولسه، سزده: «الله تعالی نک بیورقی

یرینه کتورمک ایچون، آتام آنامه دعاچی اولمق و طوغمه هم
 قارنداشلر مه، قبيله و دیند شلر مه، بر فائده لی کیمسه اولمقنی امید ایدم»
 دیه جواب و یر گز، بوروشده جواب و یرمک بالانک عقلی اول
 چغینه دلیل اولور.

(۷۲) مکتبلرده درس لرک تمام اولدیغی صوگنده «ایمدی او قومق
 وقتی اوندی، علمده یتارلک اولدی» دیه علمدن و کتابلردن آیرلما گز،
 لکه بوش وقتلر گزده همیشه کتابلر گزی مطالعه ایله گز، و هر بر یا کا

كتابلرى، (كېبەك و چوب چار اولانلردن باشقەلرنى) ادبى رسالەلرى
 اوقۇگۇز، بوسىبىلى ذھنكۇز آچلور، عقلىگۇز آرتور، فكرگۇز طوغرى اولور

۷ علم

(۵۳) علم، كوكل كوزنى آچار، نادانلق قارانغولغنى ييار
 الوغ درجەلرە طوتاشدور، دشمنلرە قورال اولور، تر كلكى صافلار
 دنيا كوتەك سىيلرنى بىلدور، يورت ايچىندە وعموم خلقلر ايله نا
 روشدە اولنورغە كرك ايدكى اوگرەتور. علم عالمرنك زىيىتى
 آدملىك حرمتى اولوب، اوغرىلردن قورقوسز دولت، وهىچ بىماي
 طورغان بايلقدور.

(۵۴) عالمر (علمى كېمىسەلر) پېغمبرلىك وارثلىرى دنيا نك
 نورلىرى اولوب، نادانلردە دنيا دە طور دقلىرى حالده اولكلر
 حكمنده لردر، چونكە آنلر، الله تعالى نك عجيب نرسەلر يئە كرك
 وقتدە غنە كوز سالورلر، لىكن عبرت آلا بىلمازلر. كرك وقتدە
 صو ايچارلر، اما صونك نەدن حاصل اولدىغنى، وچىشمەلر ك
 نە يره كىتدكلر ندىن خبرلىرى اولماز.

(۵۵) علمى كوب كېمىسەلرە كورە آز علملى اولمقدن اويالماگۇز،
 بلكە بيلورگە الكزدن كله چك شىلرى بىلماي قالوگۇزدن اويالگۇز؛
 چونكە بونسى عيبدر.

(۵۶) علم اهللر يئە نفس آردندن يورمك هېچ كېلىشماز، شونك
 ايچون شريعت اولچاوندن طش مال سويمة گۇز، شەه تىلر گۇز استير اولماگۇز
 (۵۷) هر وقت علمە محبت ايدگۇز. اوگرە دلمش شىلرى اخلاص
 ايله دكلاگۇز، صوگۇندە كركلرنى اوگرە نكۇز، وهر بر علمدن كور كام
 اولاننى بيلوگۇز، هېچ وقت علمگە تكبرلك كو سترمه گۇز.

(۵۸) علم اوگرە نمك هر نە قدر گوزل اش اولورسەدە،
 بوزوق نيت ايله او قولدىغندە گوزللىكى كيمور. شونك ايچم

«بزدن الله تعالی رضا اولسون، هم یخشی اشلر که سبب اولسون ایدی»
 دیه نیت ایدگز. بو ایسه یخشی نیتدر. «امام مؤذن، آخوند قاضی
 یا که معلم، مدرس ونه اولسه ده بر مرتبه که ابر شسه ک ایدی» دیه
 نیت ایتمه گز، کوکلکزده بو کبی شیلر اولورسه چقار گز. چونکه
 بونلر یخشی نیت دگلددر. زیرا علمدن مقصود درجه گنه دگل بلکه
 فائده لی آدم اولمقددر.

(۵۹) خزینه گزده اولان علمدن آرتقنی دعوی ایتمه گز؛ اوز
 اوز گزه الوغلق ایله حکم ایلمه گز. کور میور میسر؟ بورتکلری کوب
 وایری اولان باشاقلر، هر وقتده باشلرنی توبان صالحوب طور لر.
 بورتکسز یا که آز بورتکللی باشاقلر، باشلرنی یوقاری کوتار لر،
 آزغنه هوا سلکنور اولسه، سلکنور گه کر شور لر، حالبوکه
 اوزلرینک اوتغه یاندر مقدن باشقه فائده لری اولماز.

۸ کتاب و مطالعه

(۶۰) گوزل کتابلر: عجیب شیلر کورله چک کوزگی، آولاقده
 سردهش، یالکزلقده اییدهش، عاجزک و قتلرده یاردمچی، حسرتلرده
 شادلق کتور وچی، فکرلری نورلاندروچی، کچن زمانلر حاللرنی
 سویلب طور وچی، امتلر واقعه لرنی حکایت ایدوچی، عقللی کیمسه لرنک
 عقللرنی کوزلره کوستروچی آز حقلی کوب فائده لی شیلردر.
 شونک ایچون کتاب آلمقده سارانلق ایتمه گز، کتابلردن آیرلما گز.

(۶۱) لکن کتابلر آراسنده یوق شیلر یازلمش، معناسز نرسه لر
 ایله طولمشلریده واردر. بونلری اوقومق قیمتلی عمری ضائع ایتمک
 اولور شونک ایچون فکرلری نورلاندراچق، خلق پا کلر گه
 یاردم ویره چک، عقلنی آرتدراچق کتابلری اختیار ایدوب باشقه لرندن
 یراق اولکز. فائده لی کتابلرنی اوقومق کوک گه شادلق کتورر،
 کوره آزق اولور، ذهنه قوت ویرر.

(۶۲) بعض کیمسه لر اولور که « کتابی کوب » دیه خلق آراسنده اسم چقارمق ایچون گنه کتاب جیوب، اوزلری ده فائده آلمازلر، باشقه لرده فائده آلدرمازلر، حتی ایچلرندمه نلر وار ایدکنی ده بیلمازلر. بونلر یوک تاشوچیلر مثالنده درلر. اوشبونک ایچون سزلر، اوزگز آلاچق اولدیغکز کتابلری اوزگز فائده آلمق ایچون اختیار ایدگزر.

(۶۳) مطالعه (کتاب اوفومق) انسانک یوزینه نور، کوکلنه شادلق کتورر، اوشبو سبب ایچون ذهن خدمتی ایله شغل ایدوچیلر هر نه قدر آریق اولورلر ایسه ده عقللری سیمز ویوزلری محبتلی اولور.

۹ استاذ و معلم

(۶۴) استاذ و مکتب ناظرلری، سزک اشگری یولینه قویوچیلر و سزک ایچون حسرت چیگوچیلر اولوب، آنلرک سزک اوستگزده الوغقلری واردر، شونک ایچون آنلرک امرلرنی بیرینه کتورمکده قصورلق ایتمه گز، ومنع ایدن اشلرندمه اولما گز.

(۶۵) سویله شدکگز وقت آنلر ایله ادبلی سویله شگز، آرتق قچقما گز، آنلره آلداب و بر کیمسه نی غیبت ایدوب اصلا سویلمه گز.

(۶۶) آنالر گز، تنلر گزی تربیه ایدوب اوسدرکلری حالده، استاذلر گز جانلر گزی تربیه ایدوب اوسدرمکده لردر. بوسبیدن استاذلر گز، بیوک آنالر گز در. سزده بونلری چن کوکل ایله سوگزر. نصیحتلرنی دکلا گز، خسته لرک طیبیلره تابش رلمقی کبی جمله اختیار گزی آنلره تابش گز، آنلرک مرادلرینه قارشو کلمه گز.

(۶۷) معلملر گزه تواضعلی اولگزر، حضورلرندمه ادبلی اوطور گز، نصیحتلری ایله عمل ایله گز. ثوابلی اولمق ایچون خدمتلرنی برینه کتور گز، آنلره یالونگزر، باشقه اورنده یالونمق مؤمن صفتی اولمادیغی حالده علم اوگر نماک طوغرو سنده یالونمق مؤمن صفتیدر.

(۶۸) معلمره قارشو کلمه گز، آنلر ایله قچقر شما گز، هر بر گوزل اشلرده آنلرک سوزلرینه جان وتن ایله ایهر گز. لکن آ کللامغان اورنگز اولسه شول حالنیچه قویوب کتمای، بلکه ادب وصبرلق اوزرنده: «افندم بویرنی آ کللامادم، وبو سوزنی بیلامادم» دیمه قایتاروب صور گز.

(۶۹) معلملر گز، یا که مکتب ناظرلری یانگزه کلد کلرنده ادب و حرمت اوزرنده قارشو آلگز، اگرده برر تورلی سوز صور لرلر ایسه سوز گزی اولچاب گنه خوش جواب ویر گز.

(۷۰) درس لری بر تورلی تمام ایدوب، مکتبدن آیرلد قکز صوگنده، معلملر و مکتب ناظرلرینک و مکتبی تربیه ایدنلرک حرمتلرنی خاطر گزدن چقارما گز، اوچرادقلری وقتده حرمت ایتمکده کمچیلک ایله مه گز. هر نماز صوگنده و کوکل یوقاردیغی وقتلرده آنلر ایچون خیر دعاده اولگز.

۱۰ شا گردلر

(۷۱) هر بر شا گرد، خصوصا اوز مکتبگز شا گردلری ایله گوزل یا شا گز، آنلری طوغمه لر گز کبی حساب ایدگز، آنلر ایله یومشاق سویله شگز، اوچرادقلری وقتده شادلق ایله قارشو لا گز، شادقلرنی وقایغولرنی اور تاقلاشگز.

(۷۲) یمان خلقلر یوغشلی اولدیغندن، بر شا گردک یمان خلقی وارغنی بیلور اولسه گز، هیچ کیمه سیزد رمای گنه آندن آیرلگز. (۷۳) آنالر گز بایلقی یا که هنری ایله، اوشنداق کیوملر گز، اسبابلر گز ایله باشقه شا گردلره، اوز گزی کوتارمه گز، بلکه هر وقت آنلره حرمت و کچیلک اوزرنده اولگز.

(۷۴) شا گردلر ایله اولان مجلسگز محبت و علم مجلسی لولسون. اوشبونک ایچون آنلره کوکل قارالتاچق حکایه لر،

ادبىز سوزلر سويلمه گز، فائده سز يرده قچقر شما گز، سوز
 كوره سدر ما گز خاطر لر نى قالدرد چق اشلرده اولنما گز، خصوصاً
 قول كوتر مكدن صاقلانگز.

(۷۵) مکتب نظاملرينه خلاف اولايق روشده جيولشوشو
 سويلشما گز فائده سز اشلر ايله دزسلر گز دن محروم قالما گز

(۷۶) ايبدهش شاگردلر گزده كورلمش شيلره قز قما گز آنلر
 صورما گز، ييلگز كه بيوكلك آلمقده دگل وير مكدهدر.

(۷۷) مکتبدن آيرلقدن صوگ، بر مکتبده كون كچرمكده او
 ايبدهش لر گزى اونوتما گز، آنلر ك حقلر نى اوتهمكده كمچيلك ايتما
 اگ الوغ مرتبه لره اير شد ككز حالده، اگ توبانلر ينده الوغلانما
 بويله اشلر خسيسلك علامتى ايدكنى قوياش كى كوروب طور

۱۱ دوست

(۷۸) آدم بالاسينك شادلق وفايفو وقتلرنده تاياناچق يرى، ف
 كوستروب، فائده كوره چك اورنى، دوستلرى اولايقدرد. اوشبو
 ايچون دوستلر گزى ياش وياشقه جهتلرده اوز گزه موافق اولنما
 كيمسه لر آراسندن اختيار ايدگز.

(۷۹) دوستلقده كوكلر آراسنده يورمكده اولان ايلچى، ف
 وقتلرده بر برينك ياردمينه يتشور كه سبب اولان شى، آراده او
 القندر. اگرده الفت ايكي طرفك اخلاص ومحبتلرنده بر برينه
 اولدقلر ندى حاصل اولمش ايسه دائم اولور. وقتلى بر فائده كو
 ايچون گنه اولسه آلدماق اولور، اوشبونك ايچون محبتكزك
 اولمقى ايچون طرشكز، همده دوستلرى، كامل ويخشى آدملر آراس
 صايلا گز. دينى بتون، عقلى كامل، نسبى اصل، فكري طوغ
 ادبى يرنده، اولان كيمسه لرى طابگز. بويله كيمسه لر،
 لككزده دوا، سلامتلككزده زينت، مشقلر گزده تايانچ،

ساعتگر كزده راحتند و چي اولور لر. بويله كيمسه لر، يراقغه كبتد-
ككزده حال كزي رعايه ايدو چي، ياقين طور ديغكزده حقكزده دعا چي
اولور لر، بايلقغه اير شمك ايله كيسلماز لر، تارلقغه دوشمك ايله آيرلماز لر،
دوستلقلري سوزلرندن آرتق فعل و عمللر نده كورلور، الوغ ايز گولسكلرني
كچوك حساب ايدر لر، آز ايز گولسكلر كزي الوغ كور لر.

(۸۰) اگرده درست دوستلر كز اولور ايسه، آنلره محكم يابشكز،
اوز كزده شكاييت ايدر لك كمچيك بولندر ما كز، آنلري چن
كوكل ايله سو كز، آخترده جيولمق شرطيله، آرا كزي اولمدن
باشقه نر سه آير ماسون.

(۸۱) دوستلق كوستر و چيلر نك جمله سي ايله ده دوست اولما كز،
دشمنلغي وار در ديه گمان ايتد ككز كيمسه لر ك جمله سني ده دشمن
حساب ايمه كز. محبتي صاف اولمغان ذاتلر ايله آرقاداش اولما كز،
دوستلغينك درستلكنده شبهه اولان كيمسه ايله دوست اولمقدن،
هيچ دوستسز طور مق يخشي ايدكني اونو تما كز.

(۸۲) حاجتلي كيمسه لر، ديئلري راست وعده لي، اخلاص
كوكللي دعواسنده اولدقلر نده، تجر به ايدوب باقماز دن لك اشانوب
دوست اولما كز، دليل كوب وقتده كوكله خلاف سويلر، احتمال كه
بويله كيمسه لر، بر مقصودلرني تبار ايچون بويله دغوالر ده بولنور لر ده،
مقصودلري يرينه كلدكي ايله اشلري ده تمام اولور.

(۸۳) دوستلر كزي شلته ايدر كه آشقا كز، طوغمه وقارند اشلر كز
ايله بوز شمقني ييكل كورمه كز؛ بلكه بو اشلر ده بر قدر صبر لي اولكز
چونكه آچولان شورغه نيت ايتد ككز كيمسه لر ايله آچولان شمای
و بوز و شمای، بر ايكي كون قدر صبر ايدوب طور سه كز كوب
وقت اولور، بويله نيتك خطا ايدكي آچلورده، صبر ايتد ككز
ايچون اوز كز هم شادانور سز.

(۸۴) بيك الوغ سبيلر اولما ديغنده دوستلر ايله بوز و شمق

ادبىزلىكدر. شونىڭ ايچون از شىلر ايچون دوستلر گزىدن آيرلما گز.
 (۸۵) هر وقت حرمت كوستروب طور مق، و حقنى رعايه ايلمك
 سببلى دوستلق كو چلانور. شونىڭ ايچون دوستلر گزه هر وقت ياردمچى
 و آنلره تايانچ اولگزه. انسان بر يالگزى آز اولسه ده دوستلرى ايله
 كوب اولور. دوستلر، آغرلق و مشقت كونلر نده ياردمچى
 اولسونلر ايچوندر.

(۸۶) بوزوق كيمسه لره قاتشما گز، آنلر يولينه كرمه گز، آنلردن
 اصلا امين اولما گز، چونكه آنلر كڭ الكڭذنى اشلىرى بوزوقلق ايتمك
 و آدم اوغللرنى هلا كته دوشرمك اولور. آدم اوغلى آشامى و ايچماى
 طورآ المادىنى كى، كوگلى بوزوق اولانلر ده اوصاللق ايتماى طورآ
 آلمازلر، و ضرر كتورمه دكلرنده راحتنوب او يومازلر، اما يخشى
 بندهلر، تمام بونلر كڭ خلافتچه اولور. شونىڭ ايچون يخشى بندهلر
 يوللرينه كر گز و آنلر ايله دوست اولگز.

(۸۷) بوزوق كيمسه لره قاتشماق بىك ضررلى اولور ايسه ده
 آنلر ايله دشمن ده اولما گز، بلكه وقتى كلد كنده يوشاق معامله ده
 بولگز، بوسببلى آنلر كڭ ضررلر ندىن امين اولور سز.

۱۲ يوز ادبلىرى

(۸۸) يوز كوگلكڭ يوشاق و ياكه قاتىغ ايدكىنى كوسترمكده
 اولان كوز گيدر. اوشبو سبب ايچون يوز گز حقتده اعتبارلى
 اولگز، و اوشبو ادبلىرى رعايه ايدگز!

(۸۹) سويله شد گز وقت، چيت طرفه قاراب سويله مه گز،
 و كوز اوچى ايله باقما گز.

(۹۰) چتق يوزلى وقارانغو اولمقدن، ياكه يكللك و مسخره لك
 علامتلىرى كوسترمكدن احتراز ايله گز، بلكه دوست و ايبده شلر گز
 تارتماى و اير كىلب هم راحت سويله شسونلر ايچون هر وقت آچق
 يوزلى اولگز.

۱۳ كوز ادبلىرى

(۹۱) ھەر نىرسە يې قىناعت كوزىلە كورگىز، بىر كېمىسەدە اللە تەئالى
خىزىرتىنىڭ الوغ نەعمەتلىرىنى كورر بولسە كىز، كونچىلىك ايتىمە كىز.
بىلكە دخى آرتونى آرزو ايدىگىز. اوز كىزە ھەم شويىلە نەعمەتلىر اولماسى
حەقىدە دعاء ايدىگىز.

(۹۲) فقير و خستە كېمىسەلرە مسخرەلك كوزى ايلە قاراما كىز،
گناھ و عيب اشلرە تماشا ايدوب طورما كىز.

(۹۳) قويما يارقلىرىنى، پردە آرا لىرىنى، تىزەلەر و باشقە
اورنلردىن چىت كېمىسەلرەك خانەلرىنە، و كورلورگە يارامغان
نىرسەلەرگە و كىشىلرنىڭ يازولرىنە، خىللىرىنە رىختىسىز قاراما كىز.

(۹۴) كىتاب يازدىغىكىز و اوقۇدىغىكىز وقت كوزىگىزى بىر قارىشىدىن
كىمىم طوتما كىز، شىم و لامپالىرى صول طرف كىزە قويگىز، ضەيف
ياقتىلىرىدە، ايكىندى و آخىشام آرا لىرىدە قاراما كىز.

(۹۵) كوزلار كىزى مەكىن اولدىغىندە ھەر كون ايرتە صابون
ايلە يويوگىز، ھەر وقت صاف طوتىگىز، يىراق و يىكە نىچكە، يا كە
قوياش، آي، لامپا كىبى آرتق نورلى نىرسەلەرگە قاراب طورما كىز،
آق و قىزىل توسلەرگە اوزاق قاراما كىز كوز اىچون ضررسىز
توسلەر، ياشل، كوك توسلردىر.

۱۴ آغىز ادبلىرى

(۹۶) مجلسلردە خىصوصا طوى و شادلىق مجلسلىرىدە بولدىغىكىز دە
كولمەك و عادتدىن طىش او يون كولكو سويلەمەكدىن احتىراز ايدىگىز،
بىلكە وقار و صبر اوزىرىدە آچق يوز ايلە اولىگىز.

(۹۷) حىسرتلى و آچولى كېمىسە يوزىنە كولمە كىز، ھەم حىسرتلى
بىندەلەرە كوڭللىرىنى باصدرلىق شىلردىن باشقە سوز سويلەمە كىز *۲۰

(۹۸) ممکن اولدیغنده آدملر حضورنده کیکر مه کز، الکز
ویا که یاولقلر کز ایله پرده لمای طور وب ایسنه مه کز (*) آغز کزی
آچوب دیشلر کزی قازیما کز، ایسنه دککز ویوتلله دکزده
سویله کز، بلکه بو وقتلرده یوز کزی بر طرفه یولندر کز .

(۹۹) اگرده ایسنه مک ویوتلله مک قات قات اولور ایسه، باشقه لره
راحتنر لک ایتیمک ایچون مجلسدن یقوب طور کز .

(۱۰۰) سویله دککز وقت آغز کزدن تو کرک ساچمه کز،
الکز کزی هواده یورتمه کز، برینگ سوزی تمام اولمازدن مقدم
سوزه کر شه کز .

(۱۰۱) یز گه و کشیلر گه تو کر مک، فافر مقدن احتراز اید کز .
بلکه بونک ایچون یانکزده قول یاولقی بولندر کز .

(۱۰۲) صوغان، سارمساق آشاب، ویا که باشقه شیلر ایله
آغز کزی ایسلندر مه کز .

(۱۰۳) هر کون ایرته، خصوصا طهارت آلدیغکز وقتلرده
هم آشادیغکز صوکنده آغز کزی یخشی چایقا کز . نش آرا کزده
نرسه فالدر ما کز، مسواک ایله کامل صافلا کز .

۱۵ بورون ادبلی

(۱۰۴) الکز ایله بورون کزی طوتوب اوتورما کز، بارماقلر کز
ایله قازنما کز، یالانچ الکز، ایله سگروبده صوگره باشقه شیلره،
الکز سورتمه کز، کیوملر کزه سگرمه کز بلکه بورون سگرر
ایچون یانکزده، کیچکنه و پاک یاولق بولندر کز .

(۱۰۵) آشادقکز وقت بورون سگرمک لازم اولسه بر طرفه
بورلوب، داوشسزغنه، یاولق کزه سگر کز، سویله شور یا که سلام
ویرر و سلام فایتارر ایچون، تمام اولانه قدر صبر اید کز .

(*) آغزغه ضرر لی میقروبلر کر مه سون ایچون، بویله پرده لمک لازمدن .

۱۰۶) توچكر دكئز وقت يوز گزى بر طرفه بور گز، هم ياولق گزى يوز گزه طوتكئز.

۱۰۷) بورون گزى هم آغز گزى، طهارت آلدیغكئز وقتلرده صو ايله يوو گز. و باشقه وقتلرده بورون ياولقلرى ايله تمیز لب، صاف يورتكئز.

۱۶ قولاق ادبلىرى

۱۰۸) جناب الله قولقلرى فائده لى شيلر ايشتمك ايچون ياراتمشدر شونك ايچون آنلر ايله قرآن شريف و مبارك حدیثلر، عبرتلى سوزلر ايشدوب عمل ايدكئز؛ آنا آنا و استادلر گز نك نصیحتلر نى دكلاما گز.

۱۰۹) بوزوق سوزلر ايشتمك، عقللره بوزقلق ككتورر. شونك ايچون يمان سوزلر ايشتمه گز؛ ياشرلوب سويله نمكده اولان سوزلرى دكلاما يورمه گز. هيچ كيمك كوكللى ايسه بو كارضا اولماز.

۱۱۰) سوز يورتوچيلر و غيبت سويله وچيلرى دكلاما گز، اگرده بويله كيمسه لر، ياش و مرتبه جهتنجه اوز گز دن اولوغلار اولسه، كوز گزى توبه ن صالحوب تيك طور گز، اوز گز ايله بر ابر اولسه لر، بويله اشرك مناسب دگل ايدكئى ادب ايله بيان ايدكئز، اوز گز دن كچوكلر اولديغنده، مرحمت اوز رنده منع ايله گز.

۱۱۱) ايشتمككئز سوزلر دن، فتنه گه سبب اولاققلر نى هيچ كيمه سويله مه گز.

۱۱۲) ادبسن اورنلره واروب، گناهغه دوشه چك روشده اويون داوشلر نى دكلاما گز.

۱۱۳) قولقلر گزى هر وقت خصوصا اويقودن قالقدیغكئزده تمیز له گز، ممكن اولديغنده بونى تمیز له ر ايچون فيل سويا گندن ياصلمش قولاق فاز غيچى يانكئزده بولندر گز.

۱۱۴) يوز گزى يودیغكئزده، قولقلر گز نك ايچ و طشلر نى

(۱۱۵) فاتبع داوشلر فولاق ایچون ضررلی اولدیغندن ممکن قدر یراق اولکز.

۱۷ ال ادبلی

(۱۱۶) کورشمک ایچون النی ویرن کیمسه یه اوک الکز یه اوزانکز.
(۱۱۷) حقکز اولمادیغی شیلره هیج وقت ال اوزانما کز و آدملره اذیت ویرمه کز، آچق بیلکز که مسلمان کیمسه نك الندن دیلندن مسلمانلر سلامت اولورلر.

(۱۱۸) خلق حضورنده اللر کز ایله اویناما کز، بارماقلر کزی شار تلاتما کز، آرالاشدرما کز، طرناقلر کزی کیمسه کز.

(۱۱۹) چیندن بر کیمسه نی چاقرمق اولدیغکزده، الکز یه صوزوب چاقرما کز، بلکه خاقلره تشویش ویرمازلک روش ایله یواش داوش ایله بیلدر کز.

(۱۲۰) پچراق نرسه طوندیغکز و آشادیغکز صوکنده اللر کزی اعتبار ایله یووکز، ویودیغکزده کیوملر کزی طوتوب یوشلندر مه کز. صوکره یخشیلاب سورتکز.

(۱۲۱) نرناقلر کزی اوزون یورتمه کز، آستطنده اولان کرلرنی تمیزله کز.

۱۸ باش ادبلی

(۱۲۲) باشکزی یوقاری کوتارمکده، توبان صالحمده، یا که بر طرفه بوروب طور مقده عادتدن آرتق ایتمه کز. او قودیغکز، ویازدیغکز وقده الکز ایله تایانما کز؛ خلق حضورنده باشکز و باشقه اعضالر کزی فاشیما کز.

(۱۲۳) خلق حضورنده باشکز آچق حالده بولنما کز؛ آولاقده آچق باش او طور دیغکز حالده کشی کلوب کرر اولسه کلپوشکزی کییکز؛ باشکزی اورتکز.

(۱۲۴) یای کونلرنده ساچلرگزی ممکن قدر فسقه یورتکز، وهر وقتده صابون و موناچالا ایله یووب تمیزله کز، امسی کونلرده قات قات یوو کز.

(۱۲۵) باشکزی یودیغکزده یا که غسل ایند کز صو کونده آچق باش حال کزده صالحن هواغه چقما کز.

۱۹ غسل ادبلیری

(۱۲۶) غسل ایند کزده تنکزی یخشی فورتکز و تیزلک اوزرنده کیمکزی کییکز، و یا که یاتوب تنکزی قزدرکز، تنکز صالحن وقتکز، و یا که اوشوب طوردیغکز و یا که تیرله دککز وقتکزدن باشقه وقتلرده صالحنراق صو ایله غسل ایله کز.

(۱۲۷) صالحن صو ایله غسل ایند کزده بر مینوتدن آرتق یوانما کز، هم تنکزی قانیغ اوما کز. بلکه یومشاقلق ایله گنه یوو کز، هم تنکزی سورتمای بلکه کیم ایله بورکانوب، یاتکز، صو کزه بر آز مدت یورکز، یا که تن قزدرلیق برر تورلی خدمت ایند کز و حرکله نکز، بونلر اولمادیغنده تنکز تمام قورغانغه قدر بر نرسه یابنوب یاتوب طور کز.

۲۰ یورمک ادبلیری

(۱۲۸) یورد کزده بدنکزی طوغری و توز یورتکز، ضرورت اولمادیغنده آرتق آشغوب و یا که آقرن یورمای، بلکه عادت اوزرنده گنه یورکز.

(۱۲۹) شهرلرده یورد کزده اورام اورتاسندن دگل بلکه بر چیتدن یورکز، فارشو کلوچیلر اولدیغنده اوک طرفکزدن کیدکز، آردکزه یا که یاق یاقلرکزه قاراب یورمه کز، زیرا بوشیلر احمقلى علامتیدر. بلکه کوزکز آلدکزه اولسون.

- (۱۳۰) ضرورت اولمادیغنده طوقتاب طورماگز، قارشو کلنلرک یوزلرینه کوز طولدروب باقماگز، آنلره قاغلمماگز، ناگاه طغزلق اولور ایسه اوک ظرفده طوقتاب اورن بوشادیغنی کوتکمز.
- (۱۳۱) نه یرده اولسهده، ضعیف وعاجزلر اوچرادیفنده الکزدن کلدکی یارمدن محروم ایلمهگز، خصوصا آور نرسه لر کوتاروب کلنلر، یولنی ایرکن ایدگمز.
- (۱۳۲) قچقرشوچیلر ودعوالاشوچیلره اوچرادفکزده، آرالرینه کرمهگز، بلکه بر طرفدن قاجوب کیتکمز.
- (۱۳۳) طوغریلغنه قزغوب، فارو پچراق یوللره کرمهگز، یوللرک طوغروسی طوغری دگل، بلکه یخشی وصاف هوالی اولانی طوغریدر، بونی ایسه هیچ وقتده اونوتماگز.
- (۱۳۴) طغزلق وقتلرده، کیسه لرگمز وساعتلرگزی وباشقه شیرگزی یخشی صاقلاگز.
- (۱۳۵) ضرورت اولمادیغنده شمسیه (زونتیک) لرگزی کوتارمهگز، کوتاردکگزده هم کوزگزی قاپلاماگز.
- (۱۳۶) دوست وبلشیر اوچرادیفنده حرمت ایله سلام ویرگمز، اگرده آنلر الک ویرمشیر ایسه حرمت ایله قایتارگمز، بیوک ذاتلر اولدیغنده کچوکلک کوسترگمز، اگرده رضا اولورلر ایسه اللرنی وبکمز (لکن شهرلرده، بازارلرده، وتورلی مذهبلر کوب یرلرده ال اوبمک مناسب دگلدر).
- (۱۳۷) اورامده یوردکگزده آشاماگز، حاجت ایچون اوطورمهگز، بوشیلر تربیه سزلك علامتیدر.
- (۱۳۸) بیوک ذاتلر، سزک ایله سویله شوب یوررلر ایسه، آنلرک صول طرفنده و برابر اولارق یورگمز.
- (۱۳۹) الوغ کشیلر ایله خانهلره، پاراخود وواغونلره کردککمز وچقدیفگمز وقتلرده، یول کوسترمک ایچون آنلرک آللرندن یورگمز.

۱۴۰) بر کیمسه یه ضرر ڪٽورمڪ، شریعت و ادبه خلاف
اشلری اشلەمک ایچون بر آدوم اولسون یورمه گز.

۲۱ تیمر یول وپارخود ادبلری

۱۴۱) پارخود و تیمر یول ایله سفر ایتمک اولدیغیزده سفر
و قتلرنی بیلگیز. ووقتی کلمازدن یارم ساعت الک حاضر اولگیز،
خلقلر ایله طغزلاشما گز، نرسه لر گزی ترتیب ایله اورناشدیر گز،
یولداشلر ایله ملایم اوتور گز و آنلر ایله ادب اوزرنده اولگیز
هیچ کیمه یمان سوز سویله مه گز، هیچ کیمنی مسخره ایتمه گز و هیچ
کیمه التفاتسزلق ایتمه گز. سزک ایله سویله مک هوسنده اولوچی کیمسه
ایله ادبلره رعایت ایتد کگز حالدیه سویله شگز، لکن دین و مذهب
نزاعلری چقارمق هوسنده اولانلره عذر بیان اید گز. چونکه بو
کبی نزاعلردن هیچ وقت فائده چقماز.

۱۴۲) پارخودده اوتور دیغیزده، پارخودک اسمنی و قانغی
شرکتیه یا که کیمه منسوب اولدیغنی، و تیمر یول آر باسنده اوتور دیغیز
آر بانک نومروسنی بیلگیز. اشیا گز اونودلوب قالور، و یا که
برر سبب ایله اوز گز قالور اولسه گز تیغرام و یرمیه و اشیا گزی
تاپیمه قولای اولور.

۱۴۳) صوگ منزلنی اوتد کگزده، اشیا لر گزی جیوب باغلا گز،
و بیچه کیسه ک ایدکنی خاطر له گز. آر با و پارخود توقاب یتمازدن
الک چقما گز.

۲۲ اویقو ادبلری

۱۴۴) اویودیغیز وقت طبیعت نظامنه موافق اولارق کیچه ده
اویو گز، یوز توبه ن یا که چالقان یا تمای بر یانگیز اوزرنده
یاتگیز، چونکه اولگی ایکی تورلی یا تمق قورقچ دوشلر کورور که
سبب اولور.

- (۱۴۵) اویقو وقتلر گزنی بر قدر عادتہ صالحکز، طوفن و نہایت اون ساعتدن فالمای یاتوب، بیش ویا کہ آلتی ساعتدن و آبر
 فالمای قالقکز. اویقو گز کمال اولدیغندن صوگ یاتما گز،
 لازم اولان اویقو گزنی ده فالدرما گز، چونکہ اویقو فالق همضم
 ضعیفلکنی و عقل خستہ لکلرنی و اخیر ندہ جنونک پیدا ایدر.
 (۱۴۶) اویقو وقتی فارنلرہ بیش، و اوتوز یاشندن یوقاری اولانلرہ
 آلتی ساعت تقدیر ایدلدکی حالده، یاشلرہ سکر و بیک یاشلرہ اون
 ساعت اولق اوزرہ تقدیر ایدلور.
 (۱۴۷) اویودیغکز وقت اوستکزه برشی یابوب، صالحندن
 صافلانکز. و هوا یورمکده اولان یرلرہ ویووش اورنلرہ یاتما گز،
 ترزہ لرنی آچق فالدرما گز.
 (۱۴۸) ضرورت اولمادیغندہ بر بولمده بیک کوپ اولارق
 اویوما گز و اویودیغکز یرده ساچکلر و گلار بولندرما گز. قایغو
 ویا کہ بیک شاد وقتلر گزده اویوما گز.
 (۱۴۹) اویودیغکز وقت تار کیملر گزی صالحکز، فسقان
 یرلری بوشادوب، قان یورمکدن منع ایلماز روشده ایدکز.
 (۱۵۰) اویودیغکز دن الک و صوگ، اویقو بولمہ لرینک
 ترزہ لرنی آچوب هواسنی یا گارتکز.

۳۳. مجلس ادب لری

- (۱۵۱) خلق حضور ندہ ادب ایله هم اوز گزہ لائق اولان
 اورنلرہ اوتور گز، حرمتلی و بیوک ذاتلر اولدیغندہ آنلرک
 اورنلرینہ حرمت ایدرک بر آز یراق اوتور گز، مگرده یانلرینہ
 یتوب اوتور و غہ محتاج اولنسه یا کہ اوزلری بیورر اولسہ لر،
 اول وقتندہ یانلرینہ اوتور گز.

(۱۵۲) اورندقلره اوتوردیغکزده یاتما کز، بر طرفه آشما کز. و آیافلر کزدن بر سنی ایکنچسی اوستنه قویما کز، پر گه نیمه کز، اویناما کز. (۱۵۳) سویله وچی اولدیغنده یخشی دکلا کز. کشی داوشندن اوستون داوش کوتارمه کز، ضرورتسز کولمه کز، مجلسه لائق دگل روشچه سویلمه کز، سویلاوچینگ سوزنی اوزمه کز، مجلسده اولانلرک حرمتلر نده کمچیلک ایلمه کز.

(۱۵۴) خلق فاشنده الک محبتسز کیمسه، مجلسده اوز اوزنی الوغ کوروچیدر. شونک ایچون اوز اوز کزی باشقه لردن الوغ حساب ایتمه کز، اوز درجه کزی بیلمکدن غافل طور ما کز.

۲۴ آشامق ادبلیری

(۱۵۵) آشارغه اوتوردیغکزده الک اللر کزی یوو کز و یخشی سورتکز.

(۱۵۶) اوز کزدن الوغ کیمسه لر اولدیغنده آنلردن مقدم اوتورما کز.

(۱۵۷) آش یاننده نرسه لر ایله اویناما کز، بلکه ادب اوزرنده اولک کز، تمام تویمازدن الک توقتا کز.

(۱۵۸) دستمالنی تزلر کزه قویکز (بعضیلر کو کرکگه قویمقنی درست کوره لر) آشدن بیک یراق، یا که بیک یاقین اولما کز، کورشیلر کزه تارلق ایتمه کز، بر نرسه گه تایانما کز، بلکه طوغری اوتور کز. و آشادیغکز وقت بر آز بو گلو کز.

(۱۵۹) باشلادیغکزده بسم الله او قوب، اوک الکز ایله تناول اید کز، تمام اولدیغنده الله تعالی گه حمد اینسکز.

(۱۶۰) زور زور آلما کز، آشقا کز، یخشی چاینه کز، قول و کیملر کزی بویاما کز، تاباقدن اوز کز ایچون نرسه صایلاما کز، باشقه لرک آشادقلرینه باقوب طور ما کز، قومسز اولما کز، کوب

آشارغه عادت ایتمه گز، آشدن میلکز قایتادیغی حالده طوقنا گز،
 بو شیلرک سلامتک ایچون فائده سی کوب اید کنی اوز گزده بیلور سز.
 (۱۶۱) گل فکر گزی آشامق ایچون صرف ایتمه گز، بلکه
 قصد گز تر کلک ایدر ایچون آشامق اولوب، آشامق ایچون
 تر کلک ایتمه اولماسون.

(۱۶۲) سویله شوب آشالغان آش یکل سگد کی (هضم اولندیغی)
 ایچون، یققر شو سوز اولچاشدرودن باشقه، یعنی ادب ایله گنه
 سویله شکر.

(۱۶۳) الگری تاباقه باطرما گز، هم آشقه بویاما گز.

(۱۶۴) تمام پشمگان یمشلی آشاما گز، اسسی وقتلرده مایلی
 آشامقن صافلانکز.

(۱۶۵) وقتلی آشارغه عادتلنکز، وقتی کلوبده آشامغه آرزو گز
 اولماز ایسه کوچلوب آشاما گز، آشادیغکز وقت کیملرکز تار
 وفسان اولماسون، اوشنداق الوغ فایغولی وشاد وقتکزده بر آز
 اولسهده صبر اید گز.

(۱۶۶) آغز گزه آلمش شیلری تمام چاینه گز، آشما گز، آرتق
 اوز افغده صوزما گز، بلکه یکر می واوتوز دقیقه آراسنده تمام
 ایله گز، آشادیغکزدن ایکی ساعت اوتمای طوروب اویوما گز
 ویک آغر اشلر اشله گز.

(۱۶۷) نه قدر الوغ یا کلشی اولسهده، آش حضورنده هیچ
 کیمی شلته لمه گز و هیچ کیمی غیبت ایتمه گز.

(۱۶۸) آشدن صوگ، قول و آغزلر گزی صابون ایله بیک
 یخشی یوو گز، دیش آرالرندن نرسه فالدرما گز، ممکن اولدیغنده
 اویقولامای بر آز باتوب طور گز.

(۱۶۹) بعض حیوانلرک اینلری، آدم اوغلینک کولنی
 بوزدیغی، دشمنلق، اوچ آلمق آچو پیدا ایلمک، یا که یور کسزک

کتورمک کبی اثر ایتدکلری ایچون ممکن قدر اولن طعاملری اختیار ایدگز.

(۱۷۰) ایت آشامغان قوملر، باشقلره نسبت ایله سلامت وقوتلی هم شاد وهمتلی اولدقلری ایچون ویاش وقتده هر نرسه گه عادت ایتمک ممکن اولوب، یاشده عادت ایدلمگان شیلری استعمال ایدرگه نفس هیچ بر زمان مجبور اولمادیغی ایچون، ایت آشامازغه یاشلککزده عادت ایدگز، جان ایه سینک کوزندن یاشی آقدیغی حالده، چالوبده فاینار فزانغه سالوب، ایتی پشروب آشامای طور مقده آدم اوغلی ایچون الوغ گناه اولماسه کرک.

۲۵ ایچمک ادبلری

(۱۷۱) آشادیغکز وقت ایچمک اولسه کز، آغز کزده اولاننی یودیوب بتورگان صوگ ایچکز، ایچدکدن صوگ کییمکز یا که الکز ایله دگل، بلکه آغز کزنی دستمال ایله سورتکز.

(۱۷۲) سلامتک ایچون (کوب اولماز شرطیله) صاف صو مرتبه سنده هیچ شی اولمادیغی ایچون صاف صو ایچمیله عادت ایدگز. لکن کول وایسننگان، یا که بوزلی و قارلی صولر ایچمکدن صافلنکز، آشادقن ایکی ساعت اوتمای طوروب، هم او یقودن قالقدیغکز ساعت ایله وتیرله دککز صوکنده صالغن صو استعمال ایتمه کز.

(۱۷۳) سوت، قهوه، چای، لیمون صولری ایچارگه موافق شیلردر.

(۱۷۴) اگرده یخشی اولور ایسه، سوت الوغ و کچوکلر ایچون بعضی یکل اولان ایچمکدر.

(۱۷۵) قهوه، اگرده سوت ایله ایچلسه، معده گه فائده وهضم گه سوت ویرر، لکن اسسی مملکتلره مناسب بر ایچمکدر.

(۱۷۶) چای، کوب اولماز شرطیله، صالغن مملکتلرده فائده لی

ایچملکدر معده گه قوت ویرر. حسرت ایله بدنلری ضعیفلنمش
کیمسه لره یاردم ویرر.

(۱۷۷) لیمون صولری اسسی کونلرده فائده لی ایچملکدر .
(۱۷۸) ایشتمک، ایسنه مک کورمک، قوتلرینی ضعیفلندر دکی
وصولشنی تارا ایتدیغی، اشتھانی هم بتوردگی ایچون اصلانما کو ایچمه کز.
(۱۷۹) ماللری خراب ایتدکی، اولوم گه سبب اولاق خسته لکلری
کتوردکی ایچون، ایستکچلرک هر تور لیسندن بیک صافلانکز،
وبولری استعمال ایدن کیمسه لر ایله حتی دوست و بیلس اولما کز.

۲۶ ضیافت ادبلیری

(۱۸۰) قوناق چافراسی اولدیغ کزده، عرف و عادت اوزره بر قدر
وقتلر ایرتەرک خبر ایدکز.

(۱۸۱) قوناقلری آچق یوز و حرمت اوزرنده فارشو آلکز،
وهر کیمی یرلو یرینه اوتورتکز.

(۱۸۲) نه قدر لذتلی اولسه ده، آشلر کزی مدح ایتمه کز، قوناقلری
آشار ایچون قستانما کز، (بریا ایکی مرتبه ادب ایله گنه ایتلور ایسه
بلکه ضرر اولماز) قوناق ایدوچینک وظیفه سی ایسه قوناقلر
حضورینه آش کتورمک اولوب، آشامق و آشامق قوناقلر اختیارنده در.

(۱۸۳) قوناقلرک هر بری ایله آز اولسه ده یانلرنده بر مقدار
اوتوروب سویله شکز، کندکلری وقت شادلق کوستروب،
ایسانلشوب و رحمت ایتوب فالکز.

(۱۸۴) قوناقفه چاقرلدیغ کز وقت، بیلگونلنگان وقتندن بر آز
دقیقه لر مقدم وارکز، یورت ایسه ایله شادلق اوزرنده فارشو اولکز.

(۱۸۵) ممکن اولدیغنده اوزگزه مناسب کیمسه لر یانلرینه اوتورتکز
مجلس هم آشامق ادبلیری نی کامل ایله کز، هر نه قدر سومه دککز طعام
کلور ایسه ده سومه دکز ییلدرمه کز، آشلرک گوزل اولما دیغندن

بحث ایتمه گز، اشتها گز اولانلرنی آشا گز، اولمادق لرنی ادب اوزرنده
فایتار گز، بولوب آلما گز.

(۱۸۶) آش تمام اولوب، اللر یوولدیغنده رحمت اوقوب
ایسانلشوب فایتوب کیتگز.

(۱۸۷) مجلسه حاضر اولمقدن برر مانع اولدیغنده، وارا
آلمادیگیزی بیلدروب، خبر ییار گز.

(۱۸۸) بر کیمسه یه واردیگیزده ایکنچی برینک مجلسندن
و آشلرینک لذتلی اولمادیغندن ویا که باشقه عیبلرندن سوز
سویلمه گز.

(۱۸۹) چاقر لمادق گز کیمسه لرك مجلسلرینه وارما گز.

(۱۹۰) آش و طوی مجلسلرنده باشقه لر ایله کونله شوب، حال گز دن
آرتق مال اسراف ایتمه گز.

(۱۹۱) وقت آلتون اولدیغی ایچون، بر ساعتدن زیاده وقت
اسراف ایدلمک لازم اولاقچ مجلسلره وارما گز و باشقه لرك عمر لرنی
اسراف ایده چک مجلسلری هم ترتیب ایتمه گز.

۲۷ زیارت (۱)

(۱۹۲) فارنداش ویاقین دوستلر گز کلدکنده آچق یوز ایله
قارشو آلوب کورشگز، لائق اولان اورنلرینه او نورتوب حال لرنی
صور گز، کتد کلرنده ایسانلشوب فال گز، اگر ده کلوچیلر الوغ
کیمسه اولور ایسه حرمت اوزرنده رحمت ایتوب فال گز.

(۱۹۳) زیارت ایچون کلمش کیمسه لره، اویقوده یا که اوده
یوق، دیه خبر و یردرمای، نیچک اولسه ده اوز گز قارشو آلورغه طرشگز.

(۱) بونده ذکر اولنان زیارتدن باشقه دخی بر رسمی زیارت وار
درکه مأمورو بیوک تورهلر و مرتبه اهللری آراسنده اولور. بونک
ایسه اوزینه مخصوص ادبلری اولوب، اربابی فاشنده معلومدر.

(۱۹۴) زیارت ایدن کیمسه لره زیارتلرینی قایتارگز .

(۱۹۵) یازو یا که مطالعه ایله مشغول اولدیغیز وقت، زیارت ایدن کیمسه لر، «سزلره آغر کلامز ایسه شغلی تمام ایدر ایدم» دیه رخصت صوروب، شغلکزی بترگز، و صوگره آنلر ایله مشغول اولمگز .

(۱۹۶) یوز، قولمگز توزانلی، و کیملرگز کرلی اولدیغی حالده، یا که یغمور واش وقتلرینه مخصوص اولان کیملرگز ایله هیچ کیبی زیارت ایتمه گز، و زیارت ایچون کلنلره قارشو اولما گز . (۱۹۷) زیارته کندکگز وقت، خانه صاحبه ایکی اوچ مرتبه یه قدر اوز گزنک وارلقکزی بیلدرگز، همیشه بر خبر اولماز ایسه قایتوب کیدگز .

(۱۹۸) شهرلرده اولان کیمسه لری زیارت ایتدکگز وقت، ایشکلرنده، خبر ایتیه مخصوص قویلمش شیری ایله، آرالرنده بر آز طوروب، اوچ مرتبه خبر ایدگز . اما ترزه طوغروسینه کلوب، یا که نه یرده، اولسه ده بر یرده طوقتاب تیک طورما گز . (۱۹۹) واردیغیز کیمسه نك اوده یوق ایدکی خبر ویرلدکد، کلدککزی بیلدرمک ایچون، زیارت کاغدکزی و یروب قالددرگز . (۲۰۰) واردیغیز یرده هر نه قدر ایشک آچق ایسه ده، خبر ایتمای طوروب کرمه گز .

(۲۰۱) قبول ایدلدکگز کیمسه یه آچق یوز ایله لائق روشده سلام ویرگز، اگرده بر کمسه ایله سویله شمکده یا که شغلده اولسه، اشی تمام اولدیغنی کوتوب، بر طرفده اوتورگز، صوگره قسقه لق اوزرنده یومشکزی بیان ایدگز .

(۲۰۲) زیارت ایدلمش کیمسه، اوفومقده یا که یازمقده ایسه، نه اوفودیغنی ونه یازدیغنی صورما گز .

(۲۰۳) زیارتدن مقصود، بر کیمسه نك او ایچنده اولان

حاللرنی بيلمك اولماي، بلكه مجرد بر دوستلق كوسترمكدن . شونك
ايچون وارديغكز كيمسه نك اشيالرنی تفتيش ايلمه كز، كتابلرنی
يازولرنی آقتارما كز، الحاصل اوز اسمكزه اولمايان مکتوبلری الكزه
آلما كز (آراده كاهل دوستلق اولان كيمسه لر، بلكه بو حكمدن
مستثنی اولابيلورلر) .

(۲۰۴) زیارت، گوزل بر عادت ايسه ده، عرف و عادت طشندده
كوب ايلمه كز، شهرلرده اولان كيمسه لر ك، ايرته ساعت سگزدن
الك و كيچ ساعت طوقزدن صوك، هم خصوصی اش و چای وقتلرنده
زيارتلرينه كتمه كز .

(۲۰۵) اوقومق و اوقوتق ايله مشغول اولان شاگردلر و معلملر،
اوشنداق كانتور او محكمه لرده مشغول اولان يازو چي و خدمت ايدو چيلرك
هم سودا ايدو چيلرك، شغل و قتلرنده زیارت ایتمه كز، و شغل
و قتلرندن باشقه ده هم يانلرنده اوزاق او طرما كز .

(۲۰۶) وعده قويدیغكز كيمسه يه وقتنده و ساعتنده وار كز .
كوتدرمه كز . ناگاه برر مانع ظاهر اولور ايسه واقعه دن خبر بيلدر كز .
(۲۰۷) سفرده اولان دوستلر كزه مکتوب ايله حاللرنی بيلگرتكز،
كنديكزه يازارلر ايسه جوابی وير كز . مکتوبلره جواب ويرمگان
دوستلری لطيف صورتده شلته ایتك ممكندر .

۲۸ خسته لره زیارت

(۲۰۸) فارنداشلر كز و دوستلر كز ك خسته لندكلرندن خبر
آلدیغكز ايله حاللرنی صورمايه وار كز . ناگاه خسته لك آغر
اولدیغندن، ويا كه ياننه كرمك طبييلر طرفندن منع ايدلدكندن، كورمك
مناسب اولماز ايسه، يا كه راحتسزلندرمك لازم كلور اولسه، اول
وقت حالنی، خانه ده اولانلردن صور مقله قناعت ايد كز .

(۲۰۹) عیاده و وارد یغزده، خسته یاننده اوزون مدت او طرما گز، کو گننه آغر کله چک و یا فایغولی سوز لری سویله مه گز.
 (۲۱۰) خسته لگنه سبب اولاچق شیلردن صافلانمادیغی ایچون شلته ایله مه گز، بلکه ممکن قدر شکایتلرنی دگلا گز، کو کلنی راحتلندر گز، باطرلاندنر گز، صبره دعوت اید گز، قور قوتما گز، آز کونلردن شفا تاباچغنی امیدلندر گز، و سلامتلیکی ایچون دعاء ایله گز.

۲۹ تعزیه ادبلیری

(۲۱۱) فایغو کلن کیمسه یه تعزیه یه، یعنی فایغوسنی یسکللندر رگه طرشکز: بویله فایغولره صبر ایتیه ترغیب اید گز، صبر ایدنلره وعده ایدلن ثوابلری خاطرینه کتور گز، «انالله...» آیت کریمه سنی اوفو گز.
 (۲۱۲) یاقنلر گز دن بری وفات اولدیغنده اهانه تعزیه اید گز. حسرتلرنی اورتا فلاشکز. جنازه سینه وار گز، اشلرنی برگه کور گز.
 (۲۱۳) تعزیه وقتنده فایغولی اولوب کورلکز و فایغونی بیلدرلک کیملر گزی کییکز، کولمه گز، اویناما گز، فایغودن باشقه سوز سویله مه گز، فایغو علامتی دگل اشلرنی اصلا اشله مه گز.

۳۰ کیم ادبلیری

(۲۱۴) کیم کیمک طوغر سنده کامل اعتبار اوزرنده اولگز. کیم کیمکدن مقصود، صالحن و فزولقدن صافلانمق هم خلقلره کورکام کورلمکدر. شونک ایچون اوشبوکا موافق اولوب، کیم ایچون آرتق بایلق ایله عمر اسراف ایتمه گز.
 (۲۱۵) کیملر گزی صافلاب و پاک روشده کییکز، تیرایسی کلمه سون ایچون کولمک و اشطانلر گزی آلماشدروب طور گز. خلقغه کورکام هیئت اوزرنده کورلکز، چونکه اوست باشکز تریبه سز اولور ایسه، خلقلر، یالقا و لفقز و یچراقلقکز ایله حکم ایدر لر، اوشنداق عادتده یبارله طورغان توکلرنی تنده یورتمه گز.

لکن ساچلرگز و میقلرگز زیتلب عمر اوزدرما گز. بوشیلر عقلی اولمق علامتیدر.

(۲۱۶) کیملری بر قدر بهالی اولسه ده، فارامده تکلفسز، اما اوزاق توزوچهن اولان شیلردن صایلا گز. توسی گوزل چداوی آز اولان کیملری صایلامق، دنیا علمنی بیلمک علامتیدر.

(۲۱۷) خالکزه لائق دگل، درجه گزه موافق دگل یا که وقتینه مناسب دگل، کیملری کیمه گز.

(۲۱۸) موده سویله مه گز، موده ایشتمه گز، موده ایله عمل ایتمه گز، موده ایله بیلش اولما گز. موده ایسرتکچ ویا که اوپش اوینندن بر نوع اولوب، آکا مبتلا اولان کیمسه، کندیسسی هلاک اولمای طوروب، آندن آیرلا آلاماز.

(۲۱۹) کیملک آلدیغکزه، نرسه لرک حقاری ایله عمرلرنی برابر کتوروب حساب ایدگز، وفانغیسی ارزان اولاقچ ایسه شونی اختیار ایدگز.

(۲۲۰) هر نه قدر مباح زیتلرده ضرر یوق ایسه ده کیملر گزه خوشبوی توگوب یورمه گز، بلکه تنگزی کیملر گزی پاک یورتورگه عادتلنکزه.

(۲۲۱) کیم کیمک طوغروسنده اوز گزه ایش دگل خلقلره، صایصقان کبی ایارمه گز.

(۲۲۲) کیملر گز ایله مدخلنمه گز. کیملری کمالت حساب ایتمه گز. باشقه لرک کیملرینه مسخره کوزی ایله فاراما گز، خلق حضورنده کیملر گزه قاراب طورما گز، کوکلی کیمه ک ایله طولی

کیمسه نک طشی یفاک اولمه سنده بر معناده یوق ایدکنی، هیچ وقت اونوتما گز.

(۲۲۳) بیک قسقان و بیک ایرکن کیملری کیمای، بلکه باشنی فزودن آیاقلرنی صالحوندن صافلار و شده اولان کیملری اختیار ایدگز.

۳۱ سویله شمک ادبلیری

(۲۲۴) سویله شد کئز و قنده آرتق فچقرما کئز، آرتق آقرن ده سویله ما کئز. دیشلر کئزنی قسما کئز بلکه گوزل و قسقه هم آچق سویله کئز .

(۲۲۵) دیلکئز ایله ایرنلر کئزی یالاما کئز، دیشلر کئز ایله طرناقلر کئزی اوزمه کئز، بویله ایتمک ادبسلر لکدر .

(۲۲۶) دیل آدم بالاسینک کوکلنده اولان آچو، مرحمت، یومشاقلق، قاتیلق کبی شیلرنی آچوب و یروچی؛ علم و ادب هم معرفت کبی شیلرنی کوستر و چی اولان اعضاسیدر. شونک ایچون دیلکئزی راستلقدن باشقه نرسه ایچون قوز غاتما کئز، ترییه سز سوزلر سویله مه کئز. انسانک سلامتکی دینلی صاقلامقده ایدکنی اونوتما کئز.

(۲۲۷) آرتدروب سویله مه کئز، اما اصلا یالان سویله مه کئز، غیبت ایتمه کئز، سوز یورتمه کئز، ییلمد کئز شیلری سویله رگه کرشمه کئز، بر کیمسه سوز باشلا دیغنده تمام ایتمازندن الک گرچه آخری سزه معلوم اولسه ده قویوب کتمه کئز. بو ایسه آدمچیلکدن محروم اولمق علامتیدر .

(۲۲۸) بر کیمسه نك یا کلش سویله دکنی ییلد کئز ده «یا کلش سویله یورسن، یا که بیله یورسن» دیمه کئز. بلکه طوغر یلقنی خاطرینه کوچ کلماز صورتده یومشاقلق اوزرنده کوستر کئز .

(۲۲۹) یا کلش سویله دکئز معلوم اولدیغنده «خطا ایتدم» دیمکدن عارلنمه کئز. سوز کئزک خطا ایدکی باشقه لر طرفندن کوسترلدکنده، خطا دگل ایدکنی یخشی ییلور اولسه کئز، قاتیغ صورتده فارشو طورمای و قچقرشمای، ادب اوزرنده جواب ویرکئز، سوز کئزک طوغری ایدکنی، داوش قوتی و آچو ایله دگل، بلکه یومشاقلق و دلیل قوتی ایله اثبات ایدکئز .

(۲۳۰) عام مجلسلرده آدم تننده اولان عیبار حقنده سویله شمه کز، بر کیمسه حقنده اولان سوزی، باشقلردن کوچروب اولسهده، حکایت ایتمه کز.

(۲۳۱) باشقلره فرصت ویرمای بتون وقتی سزگنه سویله ب کچر مه کز، کوکلکزی دیل آردندن دگل، بلکه دیلکزی کوکل آردندن یورتکز، آدمچیلک سوزده دگل، بلکه عملده ایدکندن غافل اولما کز.

(۲۳۲) بیوک کیمسه لره خطاب ایدر گه طوغری کلد کده «حضرتکز جنابکز، ذات عالیکز، سز» کبی حرمت سوزلری استعمال ایدکز.

(۲۳۳) اوزگز و بالالرگز غنه سویله ب عمر اوزدر ما کز، ایار چینلرگز مدح ایتمه کز، آتا بابا، نسل وقبیله هم استاذلرگز ایله مدحلمه کز، انسان اوغلی کندیسی کمالندن محروم اولدیغی سوکنده، هیچ طرفدن کمال کلمه چگنه محکم اعتقاد ایدکز.

(۲۳۴) برشیء صوردفقرنده هر نه قدر خوش وقتکز اولما سده ادلی جواب ویرکز، صورلمش شیء الکزده یا کوکلکزده اولماز ایسه عندر کویترکز. سوزگز فایتارمقنی اوتنوجی اولدیغنده تکرار سویله کز، اوزکز، تکرار سویله نیمه محتاج اولدیغکزده «ینه دن سویله! دیمای، بلکه: «مرحمت ایدوب، دخی سویله ر ایسه کز، بلکه آکلار ایدم» روشنده یومشاق سوزلر استعمال ایدکز.

(۲۳۵) باشقلرک سوزلرینه، یخشی آکلمازدن مقدم: «درست سویله!» یا که «یوق او یله دگل!» دیمک کبی سوزلر ایله جواب ویرر گه آشقا کز.

(۲۳۶) فکرگز اظهار ایتمک اولدیغکز بحثلری، الک مقدم گوزل آکلکز، سوگره ادب اوزرنده کرشکز، اوز فکرگزه اوزکز حیران قالما کز، سوز سویله دککزده آند ایتمه کز. اوز فکرینه حیران اولمق، نادانلر عادتی، آند ایتمک و «بو سوزنی

درست سویله یورم « دیمک یالانچیلیق علامتیدر .

(۲۳۷) بر کیمسه یه قارشو سویله رگه مجبور اولدیغیگزده: « یوق آلا ی دگل، بلسکه بویله! » دیمک کبی، عوام سوزنی استعمال ایتمای: « سز سویله دککز چده اولا بیلور، لکن بن، بویله دگلی دیه ظن ایدیورم، یا که « بنم فکرمه بویله کلور » مثالنده کوکلی سوزلر استعمال ایدکز، تمام بیلمد ککز نرسه لر حقنده، باشقه لر ایله فحقر شما کز. (۲۳۸) ضرورت اولمادیغنده، حسرتلی خبرلر سویله مه کز، ادبسر سوزلری حکایت یوللو اولسون آغز گزه آلما کز و ذمه گزه امانت ایدلمش سوزلری فاش ایتمه کز (سر صافلامق عقللی کیمسه لره مخصوص اولان کمال تدر).

(۲۳۹) هیچ آدمه لعنت ایتمه کز، قهر دعاء ایله مه کز، و هیچ کیمی سوکمه کز، و هیچ کیمه طعن، بهتان ایله مه کز، حاجت اوته دککز وقت سویله شمه کز، مؤمن و باشقه کیمسه لری قورقتما کز، او چونچی کیمسه وار ایکان، ایکیز، یا شرن سوز سویله مه کز، اوصال اش آردندن یور و چیلره یول او گره تمه کز، جناب اللهک بر دیل وایکی قولاق ویرمکده، ایشتمش شیلرک یالکز یار منی غنه سویله رگه تیوش ایدکینه اشارت وار ایدکندن غافل اولما کز .

۳۲ ریاضت ادبلی

(۲۴۰) ریاضت، فاعده سیله اولدیغنده، فکری او یاندر، قان یورمه سینه یاردم ویرر، هضمی یخشیلاندر، سکرلری قوتلندر، اشتها وتن حرارتی آرتدر، ذهن آچار، مطالعه هم فهم گه رغبت ایتدر، اوشبونک ایچون آللرده اولدیغیگزده یورت و فرلرده اولان خدمتلی ایتکز، آتله بنوب یور کز، صوغه دوشوب یوزکز، قوش داوشلر نه دکلا کز، قول آیاق، سکر و باشقه نامرلر کزی حرکتسز طوتما کز، شهرلرده اولدیغیگزده بعض وقتلرده اولسه باغچه لره

وارگز، تاغ اوستلرینه چقکز. صو بویلرنده یاشل اولن اوستلرنده، اورمان وئهرمه بویلرنده یورگز، گوزل هوالر ایسنه گز، کوک یوزنده اولان زنگار توبه و بولولطردن عبرت آلکز.

(۲۴۱) جای کونلرنده ایرته طورگز، ممکن اولدیغنده تاك وقویاش چقدیغی وقتلرده، اولرک طشنده اولسکز، دنیاده یار ادلغان لطیف شیلردن، موکلی داوشلردن عبرتسکز، الوغ و بیوک اولان جانلر دنیاسندن اوشبو طغز همده بیک طغز و بیک مشقتلی اولان دنیاهه بر ایکی کونلک مسافر اولارق کلدکیزی اونوتما گز.

(۲۴۲) ریاضت صوکنده صو ایچمه گز، وبر ایکی ساعت وقت اوتمای طوروب، آشاما گز و آشادیغکز صوگ هضم ایدلمای طوروب ریاضت ایلهمه گز، ریاضت ایچون گوزل هوالی یرلری صایلا گز.

۳۳ دین ادبلی

(۲۴۳) هر نرسه نی بار ایله مش و بزلیری گوزل صورتده یارادوب عقل نعمتی احسان ایله مش اولان مرحمتلی الله تعالی حضر تینه اخلاص اوزرنده قللق ایدکز، آنا آنا واستاذلر گزدرن آرتیق محبت اوزرنده بیورقلرنی یرینه کتورمیه طرشسکز.

(۲۴۴) قللق دیمکدن کون اوزون نماز اوفومق و ذکر اینمک، یا که جمیع اشلرنی بر طرفه قویوب مسجد و تسکیه لرده یاتمق، و یا که زیارتلره یورمک، دیه آ کللامای، بلکه جناب اللهک بیوردیغی یول اوزرنده اوستنده اولان بورچلری ادا ایتمک، خلق ایله گوزل معامله ده بولنمق، رحمتلی و شفقتلی اولمق هم گناهلردن صافلانمق دیه آ کلا گز، و شویله عمل ایدکز.

(۲۴۵) جناب رسول الله کتوردگی مبارک اسلام شریعتنه، کندی . **ایکز ایله بر حرف آرتدرما گز و بر حرف کیتمه گز؛ بر حرف**

آرتدران و بر حرف کیمتمکده اولان ذاتلره اصلا ایاارمه کز. سعادت ایسه خالص شریعتده در، بونی هر وقت خاطر گزده طوتکز.

(۲۴۶) کیملر کزی، تئلر کزی، کر و پچراقلردن پاکلهد ککزر کبی کو گلکزی هم نفاق، آلدماق کینه، حسد، آچو، ظلم کبی بوزوق خلقلردن پاک ایدکز.

(۲۴۷) جناب اللهه شکر ایتمک واللہ تعالیٰ نك اخلاصلی بنده لریله بریره جیولوب الفت واتحاد پیدا ایتمک نیتیه نمازلری ممکن قدر جماعتله ادا ایدکز.

(۲۴۸) روزه طوتدیغکزده، نفسنی تربیه ایتمک صبره عادتلندرمک، فقیر و مسکینلر حالنی تجربه ایتمکی نیت ایدکز.

(۲۴۹) مالکزدن زکات و یردککزده، جوهر دلغه عادت ایتمک، سارانلق کبی بوزوق خاقدن نفسنی صاف ایله مک، فقیرلری شادلندرمق، کبی ایزگی نیت ایدکز.

(۲۵۰) اسلام قارندش لریله طانشلق ایله مک، مشقتلره عادتلنمک، سیاحت ایدرک عبرتلنمک نیتی ایله فرض اولان حج سفرینه کیدکز، (۲۵۱) پیغمبرلر، (آنلره اللہ تعالیٰ نك صلوات هم سلامی اولسون) خلقلری حق یوله دعوت ایدر ایچون اللہ تعالیٰ حضرتندن ییارلمش، و جمله سیده جناب الهک حق ایلچیلری و گناهدن پاک بنده لری اولدیغندن جمله سنی چن کوکل ایله سوکر.

(۲۵۲) مبارک دینمز، بودنیادن آخرته و اراچق طوغری یولمز، حسرت و قتلرنده آستینه کروپ صغناچق یرمز، مشقتلرده راحت کوره چک یاردمچیمز، جمله قورقورلرده امیدایده چک اورنمز اولدیغندن؛ هر وقت آنک اوزرینه محکم یابشکز.

(۲۵۳) ثواب و عذابلر، فائده و ضررلر، جمله عمللرمزه اولایق جزالری، اولگی و صو کغیلرک عمللرندن بزه هر وقت خبر و یروب طور مقده اولان حق مرشدمز، قرآن شریفک، حق و مبارک کتاب

ایدکینه محکم اعتقاد ایدگز.

(۲۵۴) دنیانك اڭ آغر ساعتی اولان اولم ایسر کلگی حالنده، المری یکل ایتمکده اولان شریف اسلام دینمه، آزاو دیشلرگز ایله یابشوب، هر برسوز واشکزده جناب اللهه تقوالق اوزرنده اولنگز.

(۲۵۵) آخرت الوشلرندن محروم قالمق استمهز ایسه گز، ایزگو بندهلر یولبله یورگز، شبهه لی وتهمتلی کمسه اره یار اولما گز، بوشی نفسگزه آغر اولماسون دیور اولسه گز آلدگزه اولم دینامش نرسه نك کوتوب طور دیغنی اونما گزه.

(۲۵۶) خلقلردن گیزلی طوتاجق شیلری، جناب اللهدن صورما گز؛ و جناب اللهك رضا اولمیه چق شیلرنی خلق ایله معامله ایتمه گز.

(۲۵۷) مسجد و عبادتخانه لره کردکگزه ادب اوزرنده کروب، الله تعالی حضر تینه توبه و توفیق ایله دعاء ایدگز، و مسجد حرمتی یباره چك شیلردن صافلانگز.

(۲۵۸) اشلرگز نك خیر اولماسنی جناب اللهدن صورگز، کو کلنگز یوقاردیغنی و مبارک وقتلرده دین و دنیا کر کلری خصوصا اوزگز و بالاکز و جمله ذریاتنگز، قارنداشلرگز، و استادلرگز و سزلردن دعاء صورمش کیمسه لرگز ایچون ایمان ایله دنیادن کیچمک حقتده دعاء ایله گز.

(۲۵۹) جمله حاجتلرگزی جناب اللهك کندیسندن طوغر صورگز، دعاء ایلمک ایچون بیلهاد کگز دیلرده اولان دعاء لقلری اوقومای، اخلاص کو کلنگز ایله بیلد کگز دیل ایله صورگز، و جناب الله ایله ایکی آرایه اولک و ترکلردن هیچ کیمی واسطه قویما گز و نذر ایتمه گز، فلان شیخ حرمتینه دیه صورمقدن زنه ار صافلانگز، احتمال که خلقلرک «ولی» «تقدیرلرده تصرف ایدوچی» دیه گمان ایلمش ذاتلری

جناب الله حضورنده - رحمتدن سورلمش بر کیمسه اولاییلور.

(۲۶۰) رسول اکرم طرفندن خبر ویرلما دیگی حالدده، هیچ کیمک سعادتتی و شقاوتی ایله شهادت ویرمه کز.

(۲۶۱) کندی اعتقاد کزی و اعمال کزی رسول اکرم یولینه موافق ایدرگه طرشکزده، باشقهلر ایله مشغول اولمه کز، هیچ کیمی «بدمذهب» «فرقه ضاله» و «کافر» دیه سویلمه کز، دیلکزی بویله شیلره عادتلندر مه کز.

(۲۶۲) جناب اللهک بیورمش فرضلرنی قویمه کز، منع ایدلمش اولان شیلری یاننده یورمه کز. عالملری حرمتلی طوتکز، هر وقت کو کاکزی توزوک یورتکز، کوکل توزوک اولسه بتون بدن هم توزوک اولور.

(۲۶۳) قرآن شریف اوقولدیغنده، هر نه قدر معناسنی کامل بیلماز ایسه کزده، جناب اللهک سوزلری دیسه، والو غلامق اوزرنده دکلا کز، چیتلره فارانمه کز، ال کبوملر کز ایله اوینامه کز.

(۲۶۴) قارتلغ کزدن مقدم اولان یاشلک کونکزی، خسته لکدن الک سلامتک کزی، فقیر لکدن الک بایلغ کزی، شغلدن مقدم ابرکنلک ساعتلرنی، وفات اولمازدن مقدم ترکلک کونلر کزی، غنیمت بیلو کز.

ذیل

بو رساله ده یازلان نصیحتلرک بعضیلری الوغ کیمسه لره تیوشلی اولسه ده، سوز مناسبتی کلدکندن آرده یازلدی. قز بالالرک اوزلرینه خاص اولان نصیحتلر، ایکنچی جزده یازلور.

شعر

فخذ بعلمی ولا ترکن الی عملی * ینفک وعظی ولا تضرک اوزاری
ان الرجال کاشجار لها ثمر * فاجن الثمار و خل العود للنار
رضاء الدین بن فخر الدین.

